

Геннадій Прокоф'єв,

Кандидат філологічних наук, доцент,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МІСЦЕ ІРОНІЇ У СТРУКТУРІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Надзвичайно важливою рисою іронічного мовленнєвого акту є те, що його розуміння передбачає аналіз не лише ситуаційного контексту, а й контексту особливого комунікативного стиля, притаманного іронічному спілкуванню. Тому акт іронії відносять до системних мовленнєвих актів, що передбачають не лише передачу факту, а й його інтерпретацію у тій чи іншій системі. У таких випадках передача інформації здійснюється не стільки за рахунок безпосереднього її надання, скільки шляхом наголошення на існуванні закономірності, яка стоїть за нею [1, с. 37]. Отже, іронія супроводжується використанням особливої системи знань про певний тип спілкування і відповідну комунікативну поведінку. Ця система знань використовується комунікантами як інференційна основа інтерпретації іронічного висловлення.

Звернення до іронічного типу спілкування є доцільним лише за умови, що комуніканти поділяють процедури інтерпретації висловлень, побудовані з урахуванням категорій, правил та стратегій, які його утворюють. Як і інші імпліцитні методи, іронія ефективна лише тоді, коли інформація про неї є частиною фонових знань комунікантів. Незважаючи на те, що використання іронії може породжувати проблеми у спілкуванні, у більшості випадків воно не суперечить мовленнєвим очікуванням адресата і сприймається як щось само собою зрозуміле. Відповідно можна говорити про іронічну компетенцію як частину комунікативної компетенції та про іронічну конвенцію, звід правил, що регулюють та описують діяльність комунікантів із створення, передачі і сприйняття іронічного смислу, спрямовану на вирішення низки комунікативних

задач. Ці правила є складовими як “граматики мовленнєвої поведінки” в цілому, так і “граматики розуміння”, орієнтованої на адресата.

Одна з існуючих моделей мовленнєвої компетенції включає граматичну, текстологічну, іллокутивну та соціолінгвістичну компетенції, до яких Дженнет Литлмор та Грем Лоу додають компетенцію стратегічну, яка означає здатність використовувати мову інтерактивно та успішно здійснювати зв'язок, незважаючи на прогалини у володінні мовою, що вивчається [2, с. 90-91]. Іронія, яка діє на рівні лексичних одиниць, категорій морфології, синтаксичних структур, фонології та орфографії, пронизує тексти, має величезний риторичний, прагматичний та культурологічний потенціал, охоплює різні види знань та акумулює в собі різні аспекти комунікативності.

Друга, або іноземна, мова займає другорядну, підпорядковану позицію по відношенню до першої, домінуючої мови з точки зору частотності використання та підготовленості мовця або адресата, що значно впливає на успішність спілкування. В першу чергу це стосується такої складової компетенції, як здатність використовувати та сприймати мовленнєві засоби непрямого зв'язку між комунікантами, зокрема іронії. Рівень сформованості цієї складової комунікативної компетенції у тих, хто вивчає іноземну мову, незалежно від етапу навчання або рівня опанування мовою, значно відстає від тих показників, які демонструють носії мови у різних її аспектах – від фонологічного до прагматичного. Отже, засоби непрямого зв'язку мають знайти своє місце в структурі процесу навчання іноземної мови .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Почепцов Г.Г. (мл.) Коммуникативные аспекты семантики/ Г.Г. Почепцов (мл.). – Киев: Вища школа, 1987. – 131с.
2. Littlemore J. Figurative thinking and foreign language learning/ J. Littlemore, G. Low // New York: Palgrave Macmillan, 2006. – 239 p.